


پیش از این، برای ساخت یک برنامه یا نوشتن یک متن نمایشی، بسیار زحمت کشیده می‌شد؛ ولی امروزه، برنامه‌های رسانه‌ای ملی، یک شبه تولید می‌شوند. کارهای یک شبه که فرصت چندانی برای پرداختن به آن نبوده، از تأثیرگذاری لازم برخوردار نیستند و نمی‌توانند پاسخ‌گوی نیازهای نسل امروز باشند. متأسفانه این معضل وجود دارد. برای نمونه، چه تعداد از بازیگران رسانه و سینمای ما بر اساس ویژگی‌های ظاهری بالا می‌آیند و چه تعداد از آنها، مانند پیشکسوتانی چون عزت‌الله انتظامی، روی هنر خودشان کار کرده‌اند؟ نیروهای جدید و مشتاق بازیگری چقدر توانسته‌اند آموزش‌های لازم را از نسل پیشین کسب کنند.

به هر روی، باید برای نسل در پیش رویی که با انرژی و انگیزه می‌آیند مدیریت صحیح اعمال کرد. مدیریت فعلی کافی نیست و قطعاً در آینده، مشکلاتی به بار خواهد آورد.



پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
پرتال جامع علوم انسانی

# سرمایه با کمال

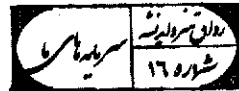
وحید حیاتی

امروزه نقش عوامل نرم افزاری به منظور نیل به توسعه شتابان و پایدار، اهمیتی بیش از عوامل سخت افزاری یافته است به گونه ای که با توجه اصلی برنامه ریزان کشورهای پیشرفته و در حال توسعه، موضوعاتی نظیر تحقیق و توسعه، سرمایه انسانی، تجاری سازی تحقیق، توسعه فن آوری و ترویج کارآفرینی به اجزای جدایی ناپذیر نسخه های پیشنهادی توسعه تبدیل شده اند. بررسی شواهد موجود در دیگر کشورها بیانگر آن است که در حال حاضر کشورها برای تحقق رشد و نیل به توسعه پایدار از عوامل مبتنی بر دانش، پژوهش و فن آوری بهره می جویند و عناصر نام برده به گونه تفکیک ناپذیری، پیوستگی آرگانیک یا یکدیگر دارند. به بیان دیگر به جز عوامل سنتی تولید، یعنی کار و سرمایه، عوامل جدید مانند دانش، پژوهش و فن آوری، در برنامه ریزی کشورها چه کشورهای توسعه یافته و چه در حال توسعه، مدنظر قرار گرفته است. البته ثمره چنین نگرشی تنها در برنامه ریزی ها وجود ندارد، بلکه تاثیر مستقیم بر تحول نهادها و ساختارهای سازمانی چه عمومی و چه خصوصی نیز بر جای می گذارد.

به خاطر چنین پیوندی میان دانش، پژوهش و فن آوری است که دیگر امروزه کمتر کسی اهمیت پژوهش را در برنامه ریزی های اجتماعی، فرهنگی و به ویژه در رسانه نادیده می گیرد و مسلماً این امر مورد توجه مدیریت های کلان سازمان صدا و سیما برای اختصاص بخش بیشتری از برنامه ریزی ها به پژوهش قرار دارد. اگر بپذیریم که آموزش و پژوهش دو امر زیرساختی برای ارتقای یک مجموعه، آن هم به گستردگی سازمان صدا و سیما هستند، کوتاهی در هدایت صحیح و برنامه ریزی مناسب در هر بخش، لطمه های جبران ناپذیری را به سازمان وارد خواهد نمود. اگر در امر آموزش و ارائه دانش و بصیرت کافی به عناصر موجود در مجموعه، کوتاهی شود پایداری و استقرار در بلند مدت از چنین مجموعه ای رخت برمی بندد. همین طور در عرصه

## • وحید حیاتی

دانش آموخته حوزه علمیه قم (سطح)  
کارشناسی ارشد تهیه کنندگی دانشکده  
صدا و سیما  
کارشناسی حقوق از دانشگاه مفید قم  
مدیر گروه پژوهش خانه هنر و اندیشه  
مرکز پژوهش های اسلامی صدا و  
سیما  
سردبیر ماه نامه رواق هنر و اندیشه  
مستندساز و پژوهشگر رسانه



پژوهش با کمبود دست آوردها و عدم حضور برنامه ریزی و اقدامات مناسب در آن زمینه، رشد و اعتلای سازمانی را به ورطه نابودی خواهیم کشانید.

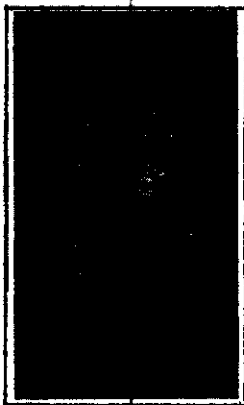
شاید اگر این گونه در نظر بگیریم که مجموعه سازمان صدا و سیما نیازمند پژوهش نیست و از سویی دیگر پژوهش یک گام عقب تر از توسعه و تولید سازمان به حیات خود ادامه دهد و به عبارتی در عرصه جامعه اطلاعاتی امروز و البته رو به گسترش پیش روی سازمان، پژوهش و تحقیق به نحوی همگام با عرضه محصولات و تولید نباشد و درصدد برآورده سازی نیازهای سازمان نباشد، به جرات می توان گفت مجموعه عظیم سازمان صدا و سیما در آینده برای تحقق رسانه ملی - و با توجه به افق ترسیم شده در چشم انداز آن - موفقیتی چشم گیر برای خود و البته کشور به ارمغان نخواهد آورد. در این باره بر مدیریت کلان سازمان است تا به جهت برنامه ریزی و شناخت آسیب های موجود با بازنگری در برخی امور مربوط به پژوهش و تحقیق، اقدامات لازم را انجام دهد تا به مند الهی رشد و بالندگی آثار ارائه شده در آینده، ثمره چنین جد و جهدهایی باشد.

موردی که در زیر بر می شماریم به طور قطع مورد توجه برنامه ریزان قرار گرفته است، با این وجود دوباره یادآوری خواهد گردید، باید باور کنیم که توجه نمودن به چنین مسائلی ما را در راه توسعه کمی و کیفی و ارتقا و اعتلای رسانه ناکام خواهد گذاشت.

۱. مدیریت مناسب بر پژوهش سازمان و نظام مند نمودن آثار پژوهشی برای دسترسی پژوهشگران و دست اندرکاران برنامه ها و انجام نشدن کارهای پژوهشی موازی و تکراری. این مهم مستلزم ایجاد ارتباط آرگانیک میان مراکز پژوهشی سازمان است. ائتلاف نیروها و هزینه های بسیار، از کوچکترین آفات بی توجهی به این مورد است.

۲. سرلوحه قرار دادن این گفتار که در سازمان هیچ کاری بدون آنکه پژوهشی به طور صحیح در آن صورت گرفته باشد، انجام نشود. این امر نیز مستلزم توانمندی نیروهای مرتبط و کارساز در زمینه ارائه یک برنامه و تولید است و در وهله اول تهیه کنندگان و کارگردانان، محمل نگاه ها قرار می گیرند. هر چند که دور از انصاف است همه نگاه ها را به آنها بدوزیم، بلکه مدیران بخش های مرتبط، اعضای شورای تصویب و کارشناسان و متخصصین تولید نیز نباید از نظرها دور بمانند تا آثار در مرحله مفاهمه بازنمانند، در واقع کمک به افزایش توانایی های پژوهشی عناصر مرتبط با تولید و آشنا نمودن آنها با تجربه فراگیر آموزشی، تحقیقاتی و تجهیز آنها به دانش و مهارت تخصصی جزء جدایی ناپذیر این امر خواهد بود.

به بیان دیگر ایجاد نظام و سامانه ای کارآمد در زمینه تولید که بر محور پژوهش بگردد، لازمه این محور است و به طور قطع چنین تغییری در سامانه تولید نیازمند بازنگری در فرایند تولید نیز خواهد بود. در آن صورت است که عنوان پژوهش و پژوهشگر از نام صرف در تیتراژ به واقعیت خود نزدیک خواهد گردید.



۳. برنامه ریزی صحیح در زمینه تحقیق و پژوهش آثار تولیدی، به گونه ای که باعث یک دستی فرهنگی جامعه توسط رسانه پس از چند سال نگردیم؛ هر چند که اکنون آسیب های پیدا و پنهانی را نیز متحمل شده ایم. به عبارتی مراقبت بر تولید آثاری که از نگاه افراد معدودی و با توجه به فرهنگی خاص و با ذائقه ای منحصر به محدوده فرهنگی و فکری خویش، این موضوع خطر آسیب های جامعه شناسانه و تخریب خرده فرهنگ ها و آداب و رسوم مناطق گوناگون کشور را به همراه دارد و به نحوی باعث نگرانی جامعه شناسان و فرهیختگان، در حوزه فرهنگ نیز گردیده است. نمونه ای از آن را می توان آداب و رسوم و فرهنگ مرکز نشینی دانست که به فرهنگ مناطق گوناگون کشورمان سرایت نموده و البته باعث تغییر ذائقه، سلیقه و رفتار مردم نیز گردیده است.

به نظر می رسد در کنار این مراقبت، باید به مجموعه تولیدی دیگر مراکز استان ها نیز بیاوریم که در آثار خود پژوهش و تحقیق را فراموش نکنند و بدین ترتیب مراقبت پژوهشی را در گلوگاه آن آغاز نماییم و بر این نکته تاکید داشته باشیم که تحقیق با ویژگی های منطقه ای و بومی در آمیخته باشد تا در آینده شاهد موفقیت رسانه ملی با همه ویژگی های قومی، بومی و منطقه ای باشیم.

۴. نکته دیگر گسترش دادن دامنه پژوهش - علاوه بر نظریه ها و مسائل بنیادین مورد نیاز رسانه - به انجام پژوهش های متمر ثمر و کارآمد و به تعبیری رسیدن به پژوهش برنامه ای است. یعنی پژوهش هایی با استانداردهای رسانه؛ این امر نیز نیازمند برنامه ریزی و ایجاد اولویت های پژوهشی است. چنین موضوعی می تواند میان پژوهش و تولید نزدیکی وثیق تری ایجاد نماید و در نهایت به انسجام پژوهش و تولید منجر شود، که از آرزوهای دیرین برنامه ریزان و برنامه سازان سازمان است. در این میان سرعت مناسب در پژوهش و بهره مندی از افراد متخصص و مستعد در امر پژوهش را نباید نادیده گرفت که از عناصر اساسی در شکل دادن به این امر می باشند.

به نظر می رسد توجه نمودن به چنین مواردی که گوشه ای از حجم گسترده برنامه ریزی درباره پژوهش می تواند باشد - و تنها قسمتی از آنها به بیان این قلم آمد - نمی تواند جدا از اهمیت داشتن مسائلی همچون اصلاح ساختار های واحدهای پژوهشی، نوسازی شیوه های مدیریت بخش پژوهش و حمایت از پژوهش های مأموریت گرا و به تعبیری پژوهش های رسانه ای متصل به بنده تولید، باشد. طبیعتاً عمده ای از راهکارها با در نظر گرفتن اهداف و توجه به چنین مواردی برمی آیند و خود را می نمایانند.

به طور قطع اگر در رسانه به پشتوانه علم، پژوهش و البته فن آوری انتخاب اصلاح نماییم و با صرفه ترین، مهم ترین و موثرترین راهکارها را برگزینیم، در مدت کوتاهی می توانیم جایگاه

۱. این خود موضوعی است که اگر به نتایج تحقیقات مراجعه شود و در این زمینه بررسی های لازم انجام شود، می تواند فضای مناسبی برای ارزیابی و سنجش نگرش مردم خارج از محدوده تهران ایجاد نماید و در برنامه ریزی های کلان رسانه منشا اثر باشد.



رسانه را در میان مردم - بیش از آنکه هست - و البته در سطح جهانی به موقعیتی شایسته یک  
رسانه ملی ارتقا بخشیم.



پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
پرتال جامع علوم انسانی

